

dagen gevolgd worden tot het rootproces ten einde was. Tijdens het rootseizoen, dat wettelijk slechts zes maanden toegelaten was, van 15 april tot 15 oktober, werden toen meer dan 13.000 werknemers tewerkgesteld. In alle vlaslanden ter wereld vroeg men zich af wat het geheim was van het Leiewater. Watermonsters en tonnen slijk uit de bodem werden zelfs door Russen voor ontleding naar hun land meegenomen. Diepgaand onderzoek kon het geheim evenmin ophelderen. De Leie werd terecht de 'Golden River' genoemd.

Wegens de hinder voor de scheepvaart en het gevaar voor bevuiling bij overstroming werd het roten in de rivier echter verboden vanaf 1942. Als stille getuigen kan men nog altijd betonnen rootputten aantreffen, die vanaf 1930 de taak van de Leie overnamen.

Over de Leiebrug gaan we rechtsaf, Beveren-Trakel. Een vijftigtal meter langs deze weg gaan we linksaf, een onverharde weg. Op het einde van deze weg gaan we terug naar links, in de Grote Heerweg. Deze volgen we tot aan de verkeerslichten waar we naar rechts wandelen, pal op ons startpunt af.

Stad Waregem

12 september 2004

*Open Monumentendag in
Waregem*

Van Nature ... een Monument

DE
MONNIKENWANDELING
DOOR DESSELGEM

Stad Waregem

12 september 2004

DE
MONNIKENWANDELING
DOOR DESSELGEM

*Open Monumentendag in
Waregem*

Van Nature ... een Monument

12 september 2004

De monnikenwandeling leidt je doorheen de mooiste plekjes van Desselgem. Je komt o.a. in het natuurgebied van de oude Leiearm. Je gaat ook even de gemeentegrens over bij een bezoek aan de Drietrapsluis in Ooigem.

1 KERK VAN DESSELGEM

We starten onze wandeling aan de Kerk te Desselgem, Liebaardstraat, waar op het kerkplein parkeerplaats voor handen is voor auto of stalen ros.

Sint-Martinuskerk: de beschermde neogotische Desselgemse kerk dateert van 1849. De toren is evenwel ouder. Hij werd opgetrokken in 1736 – 1737. De vorige toren was bezweken tijdens de geuzentijd. Voor 1840 vervulden de Desselgemnaars hun kerkelijke plichten in een hallekerkje, dat vergelijkbaar was met de kerk van Sint-Eloois-Vijve.

Orgel: het kerkorgel is een merkwaardig 17e eeuws van Belleorgel. De geschiedenis van het instrument is af te lezen op één van de oude orgelpijpen, geschreven in drie verschillende handschriften: "Desen Orgel is Doen Maecken bij de Eern. en Heere Abt van Sonnebeeke Jacobus Piers in Jaer ons heeren 1680" – "Ende op het eynde van de Kercke gestelt 't jaer 10 der fransche republique in 't jaar ons Heeren 1802" – "en vervoerd naer Desselgem 2 december anno 1870". Het orgel werd te Desselgem geïnstalleerd door orgelbouwer Petrus Loncke, door toedoen van de toenmalige pastoor Karel Nisse. Bij de recente restauratie werd van één, twee historische orgels gemaakt.

De Sint-Martinuskerk beschikt eveneens over een prachtige preekstoel, biechtstoelen en communiciebank (allen 1850).

Rechtover de ingang vind je het restaurant Damberd

2 DAMBERD

De kerkomgeving: zoals in elk Vlaams dorp treft men te Desselgem in de buurt van de kerk enkele herbergen aan, waarvan sommige op oude adelbrievens kunnen bogen. "Het Gemeentehuis" is de voortzetting van de 16^e eeuwse herberg – tevens Schepenhuis – "Het Schip". Andere herbergen in die buurt waren "De Croone" en "De drie sleutels", beide inmiddels gesloten huizen geworden. Rechtover de kerkdeur ontstond in het begin van de 19^e eeuw "Het Damberd". De legende gaat dat Peter Benoit hier ettelijke gezellige uurtjes heeft doorgebracht in gezelschap van koster Pieter Carlier van wie hij zijn eerste muziekonderwijs kreeg, en van Frans Loquet, gemeentesecretaris met enige letterkundige begaafdheid.

10 OORLOGSMONUMENT 1-STE LINIEREGIMENTSTRAAT

De 1e Linierementstraat die wij links volgen is wellicht één der oudste, zoniet de oudste straat van Ooigem. Ter verdediging van Harelbeke, met zijn kasteel, als hoofdplaats van het gewest, werd in de 9e eeuw een versterkte mote gebouwd (op de plaats waar nu het kasteel van Ooigem staat) en de voornoemde weg was namelijk de verbindingsweg tussen deze twee plaatsen.

Voorbij het oorlogsmonument stappen we in de richting van Ooigembos. We nemen links de eerste grote weg op de kant van het bos die we rechtdoor volgen. Op het einde van het bos stappen we door een stuk weiland tot we op de Trakelweg langs de Leie komen.

11 OOIGEMBOS

Over het Ooigembos is er weinig geweten. Het is op heden deels privé-eigendom en deels eigendom van de gemeente Wielsbeke. De grootte bedraagt 18 ha. Historische gegevens wijzen erop dat het om een 'oud' bos gaat. Het bos is toegankelijk voor het publiek.

Aan de Leie gaan we naar links, terug naar de brug die we een tijdje geleden zijn overgestoken. Aan de brug gaan we naar rechts en stappen zo over de Golden River.

12 LEIE

De Leie stroomt van west naar oost met een slingerende beweging. Ze ontspringt in het Noord-Franse Lisbourg (in de omgeving van Fruges) en mondt in Gent uit in de Schelde.

De Leiestreek is beroemd om zijn vlasnijverheid. Vóór 1860 was het roten van vlas in de Leie verboden. Het geogste vlas werd in waterputten of op weiden rondom de hoeven geroot, en verder op de hoeve omgevormd tot lijngewaad. Pas in de tweede helft van de 19^e eeuw, na de armoejaren 1845-1850, nam het roten in de Leie sterk uitbreiding. 80 km lang was de vlas-Leie tussen Komen en de sluis van Astene, met Wervik, Wevelgem, Lauwe, Bissegem, Marke, Kuurne, Bavikhove, Beveren-Leie, Desselgem, Ooigem, Wielsbeke, Sint-Baafs-Vijve, Oeselgem en Gottem als belangrijkste vlaggemeenten uit de gloriejaren. In 1913 werd in de Leie meer dan 120 miljoen kg vlas geroot. Hiervoor moesten ruim 80.000 reuzegrote houten rootbakken of hekkens met vlas gevuld, in de Leie ondergedompeld worden en zwaar belast met stenen, gedurende 8 tot 14

We stappen links het natuurgebied binnen, langs de oude Leie-arm achter het kasteel van Ooigem door.

8 NATUURGEBIED OUD LEIEARM

In de nabijheid van het Munkenhof bleef ten gevolge van het kanaliseren van de Leie een deel van de Leie als afgesloten arm liggen. In 1984 kreeg de Belgische Natuur- en Vogelreservaten VZW de toelating een stuk van de Oude Leie en haar bedding te beheren. 2,5 van de 23 hectare groenzone kreeg het statuut natuurreservaat en wordt beheerd door de VZW De Torenvalk.

9 KASTEEL VAN OOIGEM

Oorspronkelijk was dit kasteel de vierschaar en de bestuurshal van de heerlijkheid van Ooigem. Ooigem was vanaf het ontstaan (9^e eeuw) tot in 1510 een vrijheerlijkheid, wat wil zeggen dat de heer van Ooigem niet aan het grafelijk gezag onderworpen was.

In de bestuurszalen werd recht gesproken, vandaar dat er ook een schandpaal (het pelderrijn) op het domein is. In het gebouw waren gevangenen, een gerechtzaal (de vierschaar), stapelplaatsen voor de betalingen in natura, schepen-zalen,...

Op het einde van de 15^e en begin 16^e eeuw was de heerlijkheid in verval, en in 1510 werd ze verkocht aan de Bourgondische heren, de familie de Gros-de-Lens. Het was Jean de Gros die in 1559 de vierschaar liet verbouwen tot een herenwoning. In de loop der eeuwen werden er wel vaak verbouwingen gedaan, vb. door de familie de Lens in de 17^e eeuw. Het kasteel werd meestal gebruikt als zomerverblijf. Na de Franse Revolutie (waar de heerlijkheden afgeschaft werden) werd het kasteel verkocht aan Jonker Thadeel van Sacceghem. Zijn neef Joseph-Marie Ghisleen de Potter erfde de eigendom, en die verkocht het aan de Burgemeester, Bernard Verhaeghe. Het kasteel is nu nog steeds eigendom van de familie Verhaeghe.

Op het domein is ook een oude duiventil te zien. Het kasteel, het domein, de schandpaal en de duiventil werden in 1951 geklasseerd.

Zodra we voorbij het kasteel gestapt zijn, gaan we rechtsaf en nemen een kleine weg. Na een stukje klimmen komen we in de Desselgemstraat, Ooigem. We gaan terug naar rechts en komen zo aan de voorzijde van het Kasteel van Ooigem. Aan de toegangspoort steken we de straat over naar de 1-ste Liniergimentsstraat.

Tegenover de kerk zien we taverne-restaurant 'Het Damberd' dat dateert uit het begin van de 19e eeuw. Bij de ingang hangt een gedenkplaat die eraan herinnert dat componist Peter Benoit hier van 1847 tot 1851 zijn eerste muzieklessen heeft gevolgd bij Pieter Carlier, uitbater van café 'Het Damberd' en koster van Desselgem. De muzikale talenten van koster Carlier moeten tot ver buiten de parochie gekend geweest zijn, want Peter Benoit kwam helemaal uit Harelbeke voor de lessen piano, orgel en gregoriaans.

Pieter Carlier nam de jonge Peter ook mee naar operavoorstellingen en concerten in Antwerpen en Brussel. Ook toen Peter Benoit een gevierd componist was, bleef hij vriend aan huis in 'Het Damberd'. Enkele jaren geleden kreeg Pieter Carlier zijn eigen straat in Desselgem.

We verlaten de startplaats en stappen achter de kerk. Langs de zaal De Drie Sleutels komen we in de Nieuwstraat die we naar rechts volgen tot net voorbij woningnummer 45. Tussen de beukenhaag vinden we een weg die ons achter de begraafplaats van Desselgem leidt.

3 KERKHOF DESSELGEM

De 'oude begraafplaats' is gelegen langs de Ooigemstraat. De begraafplaats lag aanvankelijk rond de kerk van Desselgem. De linkerzijde (bekeken vanaf ons wandelpad) is de oudste begraafplaats. Rechts is een éénvormig kerkhof. De grafmonumenten zijn gelijkvormig per perk.

De nieuwe Desselgemse begraafplaats ligt langs de Schoendalestraat en heeft enkel eenvormige grafmonumenten.

Even voorbij de begraafplaats gaan we over het brugje over de Ezelbeek. We komen aan in de wijk Tienbunder. We volgen de weg tot het einde en stappen dan naar links. Zo komen we op de Ooigemstraat die we rechts ingaan.

4 KOEPEL HOWITSER – OORLOGSMONUMENT

Donderdag 12 juni 1997: Desselgem krijgt een kanon tijdens de militaire parade op de Markt te Waregem naar aanleiding van de dertigste verjaardag van de affiliatie tussen het Zesde Artillerieregiment en de Stad Waregem. Op vrijdag 26 september wordt aan de Leiebrug in Desselgem de koepel van een M 109-tank met kanon op een voetstuk geplaatst. De plaats van het artilleriestuk op de brug van Desselgem wil de herinnering oproepen aan de zware Leieslag, die er in mei 1940 heeft plaatsgevonden.

We gaan rechtdoor over de Leiebrug die Desselgem (Waregem) en Ooigem (Wielsbeke) met elkaar verbindt.

5 LEIEBRUG

De Leie is de natuurlijke grens tussen Desselgem en Ooigem. De gezegde Desselgembrug kende een nogal bewogen verleden. De eerste brug werd gebouwd in 1871 en in 1918 vernield door de terugtrekkende Duitsers. Nadat ze hersteld was geworden werd ze voor de tweede maal vernield, ditmaal door de Belgische troepen opgeblazen tijdens de 18-daagse veldtocht. Ze werd vervangen door een smalle houten brug. De huidige betonnen brugconstructie werd in gebruik genomen tijdens het jaar 1973.

Net over de brug gaan we rechtsaf en komen op de enclave 'Munkenhof'. We blijven de trakelweg volgen.

6 MUNKENHOF

De naam is ontstaan uit Monnikenhof, het hof van de monniken van de Gentse Sint-Pietersabdij. Deze abdij kreeg de hofstede geschonken omstreeks het jaar 964 vanwege de Vlaamse graaf Arnulf. In die bewaard gebleven schenkingsakte heet het goed "Thrassalldinghem", wat betekent het hem of heem van de Thrassalldingers, dus de lieden van zekere Thrassald. Thrassald moet een 6de of 7de eeuwse Frank geweest zijn die op deze plaats dicht bij de rivier aan de rand van het vruchtbare kouterland zijn hoeve bouwde. Bij de kerstening van de streek werd bij de hoeve het eerste Desselgems kerkje opgericht, vermoedelijk op de plaats waar zich nu de gekanaliseerde Leie bevindt.

De bouwgeschiedenis van deze hoeve is dank zij de goed bewaarde archieven van de Gentse Sint-Pietersabdij, goed gekend. Zo weten we dat dit groot pachtthof in 1598 door de geuzen van Oostende volledig in de as werd gelegd. Tot dan bestond het grotendeels uit een houtconstructie met plak-en-stakwerk. Nu nog ziet het gebouwencomplex er indrukwekkend uit. Het poortgebouw (recent in 1992 gerestaureerd), de oude brouwerij met de vroegere gevangenis-toren (herbouwd in 1983-1984) bevinden zich op de zuidwestkant. Het woonhuis met de 19de eeuwse tabakast sluiten daarbij aan op de noordwestkant van het erf. De ruime koestallen bevinden zich op de noordwestkant en op de zuidoostkant zien we een ruime schuur met de laat 19de eeuwse brouwerijgebouwen. Het gebouw midden op het erf is 19de – en 20ste –eeuws. Het grote ovenbuur of bakhuis en het wagenhuis staan ten oosten achter de koestallen. Eertijds stond het wagenhuis midden de ruime hofplaats.

Het zal niemand verwonderen dat de bewoners van dit grote pachtgoed doorgaans de baljuws en burgemeesters van Desselgem leverden.

Vorbij de Munkenhofdreef stappen we verder langs de Leie tot aan de schuilhut. Achter de hut vloeit het kanaal Roeselare-Leie in de Leie. We volgen verder de Trakelweg naar links tot het einde. (Geïnteresseerden kunnen rechts een bezoekje brengen aan de oude drierapssluis).

7 DRIETRAPSSLUIS OOIGEM

De drierapssluis te Ooigem werd in 1999 bij ministerieel besluit erkend als monument.

Historiek:

In 1827 werd een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheid tot kanalisering van de Mandel in opdracht van Koning Willem I. In 1829 werd een petitie overhandigd door het Roeselaarse stadsbestuur aan Koning Willem I tijdens diens plaatsbezoek. In de loop van 1841 stelde de gemeenteraad een commissie aan waarin ook Alexander Rodenbach zetelt 'gelast met zo een middelen van voorzorg te nemen voor de kanalisatie van de Mandel als zij geraedigd zal vinden'.

Tussen 1853 en 1863: diverse pogingen van o.a. Alexander Rodenbach (toen ook parlamentslid) om de kanalisering van de Mandel in de begroting van Openbare Werken op te nemen "als een klein herstel tegenover de vlaanders, in een wet die een privilege ten voordele van een landsgedeelte voorziet ten nadele van het andere". Op 27 maart 1863 wordt in de begroting 1 miljoen frank voorzien. In 1863 worden de werken aangevat. Vanaf 1865 worden plannen opgemaakt voor de sluis te Ooigem. Op 1 januari 1872 werd het kanaal Roeselare-Leie officieel ingehuldigd.

Kenmerken van de sluis:

Schutsluis met 3 kolken. De wanden zijn van baksteenmetselwerk. Natuurstenen sluishoofden, deurposten, vloeren, stoot- en ankerblokken. De boordstenen en bedieningstrappen zijn door betonnen elementen vervangen.

Houten deuren (schuine beplanking) volgens ontwerp van 1868 met uitzondering van de bovenste stalen deuren. Schuiven bediend met tand- en heugelsysteem en gesmede beugels en schuifvorken. De schuifopening bestaat uit horizontale deelopeningen met tussenbalken.

De sluisdeuren worden bewogen via tand- en kwartrond hengelsysteem met reductiekastje bovenop gietijzeren buis (bediening met zwengel).

Afmetingen: kolklengete: 45,80 m / uitloop: 15 meter / kolkbreedte: 5,40 meter kolkhoogten: van 5,464 tot 5,802 meter. Voorheen ook 3 reservebekkens en voedingsriool met pomphuis voor de waterbevoorrading van het kanaal, vervangen door nieuwe pompinstallatie en betonnen kanaal n.a.v. de aanleg van een nieuwe schutsluis naast de oude.

De sluis is buiten gebruik sinds 1973. Een restauratiedossier is in opmaak